

Uredništvo Zarje je v Trstu, ulica Madonnina št. 15. Uradne ure za stranke so od 5. do 6. popoldni vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi so ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Naročnina: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21-60, polletna K 10-80, četrtletna K 5-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletno K 26-40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36-—. Posamezne številke se prodajajo v Trstu in okolici po 6 vin., izven Trsta 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan ob 7. zjutraj.

Upravništvo se nahaja ulici Madonnina 15 in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 5. do 7. zvečer. **Inserti**: enostopna petivrstica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. Mali oglasi po 4 vin. beseda. — Inserate sptejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštnine proste

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Štev. 17.

V Trstu, v sredo 29. septembra 1915.

Leto V.

Skrbi.

temeljno ceno krompirju sledeče: Za oktober in november je temeljna cena za 100 kg jedilnega krompirja 8 K; temeljna cena pa narašča do maja 1916. na 11 K za kg. Dalje dovoljuje ta odredba doklado za prevozne stroške, ki je za posamezne dežele različna. Za Štajersko, Kranjsko in Koroško si sme veletrgovec zaračunati za vsakih 100 kg uvažene krompirja 1 K 50 prevozne doklade, za Primorsko 2 K in za Dalmacijo 3 K. Veletrgovec sme glasom te odredbe dodati za svoje posredovanje še 40 vinarjev pri vsakih 100 kg. Za nakup v velikem velja množina od 10 centov dalje. Pri podrobni razprodaji, to je za prodajo do 10 centov, naravnost konsumentu, ne prekupevalcu, ne sme presegati dobiček 40 odstotkov. Po teh določbah se lahko preračuna najvišja prodajalna cena na drobno za vsak kraj. V Ljubljani sme zahtevati n. pr. prodajalec 1. oktobra za 100 kg krompirja: Temeljna cena 8 K, prevozna doklada 1 K 50, je 9 K 50 vinarjev, potem 40 vinarjev veletrgovske doklade je 9 K 90 vinarjev in k temu še 40 odstoten dobiček, ki znaša 3 K 96 vinarjev, velja torej 100 kg krompirja 13 K 86 vinarjev. V Trstu bo dražji, in sicer sme zahtevati prodajalec v oktobru in novembru za 100 kg krompirja v Trstu 14 K 56 vinarjev. Te cene ne sme nihče prekoračiti. Te cene veljajo za oktober in november, sledeče mesece bodo seveda višje, ker dovoljuje odredba, da sme narasti temeljna cena do maja 1916 na 11 K.

Koliko je proletarskih družin, ki morejo sedaj, ko so še najnižje cene, kupiti krompirja toliko, da bodo preskrbljene z njim do novine? Ker je pa moka draga, ker noben proletarec ne more več kupovati mesa, zato so navezane delavske družine na krompir. A tudi tega ne bo mogla nobena proletarska družina kupiti nekaj 100 kg in ga bodo morali kupovati v manjših količinah ter ga plačevati od meseca do meseca dražje. Veletrgovci bodo seveda nakupili sedaj velikanske množine krompirja po najnižji temeljni ceni in ga bodo prodajali sedaj le malo, a vsak nadaljni mesec od novembra naprej več. Tudi kmetje bodo zadrževali krompir do mesecev z višjimi cenami. In tako ne koristi ta odredba nepremožnim slojem prav nič...

Mestne aprovizacije čaka sedaj velika naloga. Te so v prvi vrsti poklicane, da si nabavijo, ali vsaj zagotovijo toliko množino krompirja, da ne pride na spomlad čas, ko bo veljal zopet en krompir 6 vinarja kakor letošnjo spomlad.

Vojni položaj.

Z avstrijsko-ruskega bojišča.

DUNAJ, 28. (Kor.) Uradno razglaso:

Avstro-ogrske in nemške čete so ob Styru ogrožale sovražnika z obkolitvijo tako, da je bil prisiljen, opustiti z velikimi žrtvami započeto ofenzivo v volinskem trdnjanskem ozemlju. Rusi so se včeraj ves dan umikali in so se vstavili za Putilovko. Naše čete jih zasledujejo.

V preganjalnih bitkah vzhodno Lucka so ujele naše čete 4 ruske častnike in 600 mož.

Ob Ikvu in v vzhodni Galiciji je položaj neizpremenjen.

Namestnik šefa generalnega štaba: pl. Höfer, fml.

Z avstrijsko-italijanskega bojišča.

DUNAJ, 28. (Kor.) Uradno razglaso:

Na dolomitski črti smo davi z ročnimi granatami zavrnilo sovražnikov napad na Coldi Bois.

Včeraj so Italijani zopet obstreljevali bolnišnico Rdečega križa v Gorici s približno 50 granatami, čeprav je imela ta sanitetna naprava še ženevsko zastavo, ker je še nis- mogli docela izprazniti.

V doberdobskem oddelku se je v našem ognju izjelovil poizkusni napad na Monte del sei Rusi.

Namestnik šefa generalnega štaba: pl. Hofer, fml.

Balkansko bojišče.

DUNAJ, 28. (Kor.) Uradno razglaso:

Naša artilerija je motila sovražna vtrjevalna dela ob dolnji Savi. Belgrajski trdnjanski topovi so od- dali na Zemun nekaj zgrešenih strelov.

Namestnik šefa generalnega štaba: pl. Höfer, fml.

Z zapadnega bojišča.

BERLIN, 28. Wolfv urad razglaso:

Veliki glavni stan, 28. septembra.

Sovražnik je tudi včeraj nadaljeval s svojimi prodiralnimi poizkusi, ne da bi bil imel kaj uspeha. Pač pa je imel na mno-

gih krajih jako občutne izgube. Pri Loosu so napadki Angleži s plini. Njihovi poizkusi so bili docela brez učinkov. Naši protisunki so nam prinesli poleg dobljenega ozemlja tudi 20 častnikov, 750 mož. Število ujetnikov na tem kraju (s častniki vred) se je zvišalo na 3397. Vplenili smo 9 strojnih pušk.

Pri Souchezu, Angresu, Roclincourtu in drugod na celi shampagnski črti do podnožja argonov so docela zavrnilo francoske napade.

V souainski pokrajini je spravil sovražnik v ospredje z uvaževanja vrednim prepoznavanjem položaja celo konjeniške množice, ki smo jih pa seveda obstreljevali in so morale pobegniti. Pri odbujanju teh napadov so se posebno odlikovali saksonski rezervni polki in čete frankfurtske (am Main) divizije.

V Argonih smo napravili mal sunek za izboljšanje postojank pri Sille Mortu. Prinesel nam je zaželjeni uspeh; ujeli smo tudi 4 častnike in 250 mož.

Na višini pri Combresu je bila sovražna postojanka z obsežnimi eksplozijami razrušena in zasuta.

Vrhovno armadno vodstvo.

Angleško uradno poročilo.

LONDON, 27. (Reut. ur.) Feldmaršal French poroča v nedeljo:

Do danes je trajala silna bitka na pokrajini, ki smo jo zavzeli včeraj. Sovražnik je započel srdite protinapade vzhodno in severovzhodno Loosa, ki so se nehali s tem, da smo obdržali vso dobljeno ozemlje z Loosom vred. Zavzeli smo tudi kame- nolome, ki smo jih bili včeraj zaporedoma dobili in izgubili. S tem bojem smo pri- tegnili nase močne sovražne rezerve in smo tako omogočili Francozom na desnem krilu nadaljnje napredovanje. Število ujet- nikov, ki smo jih dobili po včerajšnjem boju, znaša 2600 mož. Vplenili smo tudi topove in veliko strojnih pušk. Naša letala so bombardirala železnico pri Soffiesu (?) zapadno Doulia in pa vojaški vlak tako, da sta oba skočila s tira. Obstreljevali smo tudi kolodvor v Valenciennsu.

Z nemško-ruskega bojišča.

BERLIN, 28. Wolfv urad razglaso:

Veliki glavni stan, 28. septembra. (Skupina generalfeldmaršala pl. Hindenburga).

Nasprotnik, ki smo ga včeraj potisnili na jugozapadni črti Dinaburga, se je skušal obdržati v zadaj ležeči postojanki. Napadli smo ga in vrgli z nje. Južno Dryswiatskega jezera se vrše konjeniški boji.

Armada generalobersta pl. Eichhorna je dobila v bitki pri Vilni, kj je vrgla sovraž- nika preko črte Naroczno jezero Smorgon- Višnjev, sledeči plen: 70 častnikov, 21.908 mož, tri topovi, 72 strojnih pušk in mnogo tovara, ki ga je bil sovražnik pustil pri svojem hitrem umikanju. Radi našega ur- nega napredovanja smo šele sedaj mogli določiti obseg plena. Dosedaj naznanjenih števil pa niso omenjene tu.

Južno Smorgona napreduje naš napad. Severozapadno Višnjeva je prodrla sovražna postojanka. Pri tem smo ujeli 24 častnikov in 3300 mož ter vplenili 9 strojnih pušk. (Skupina princa Leopolda Bavarskega).

Predmostje vzhodno Baranovičev je po boju v naši posesti. Imamo 350 ujetnikov. (Skupina generalfeldmaršala pl. Macken- sena): Položaj je neizpremenjen.

Zakaj ne zapleni vlada tudi krompirja,

(Skupina generala pl. Sinsingena):

Izsilili smo prehod preko Styre pod Suckow. Vsled tega pritiska se umikajo Rusi severno Dubna na celi črti.

Vrhovno armadno vodstvo.

Turško uradno poročilo.

CARIGRAD, 27. (Ag. Tel. Milli). Iz glavnega stana poročajo:

Naše v različne smeri odposlane poizvedovalne kolone so izvabile v anaforskem oddelku in v okolici Kereviz Dere dva sovražna poizvedovalna oddelka v ozadje in ju ujele.

Vplenile so z nenadnim napadom na sovražne strelske jarke množino pušk, streliva ter telefonski in ženijski material.

Na drugih črtah nič novega.

Poziv nemškim črnovojnikom.

DUNAJ, 28. (Kor.) Cesarsko nemško poslaništvo objavlja:

Po naročilu cesarske vlade se morajo takoj vrniti na Nemško vsi v evropskem inozemstvu bivajoči vojaški vsposobljenci, ki pripadajo neizvežbanim črnovojnim obvezancem letnika 1916, če niso zadržani. Javiti se morajo pri prvem okrajnem poveljstvu.

Bolgarska.

Nemški glas o mobilizaciji.

«Münch. N. N.» poročajo iz Berlina: Včeraj smo poudarjali, da je stopila Bolgarska za enkrat le v oboroženo neutralnost in bo najbrže nekaj časa ostala v tem stanju. Ko to ponovno omenjamo, pa svarimo tudi pred prenašajočimi izjavami o nadaljnjih korakih Bolgarske.

Od drugod razširjena zatrjevanja, da je Bolgarska že izročila Srbiji ultimatum, smatramo za golo pravljico izmišljotino. Neglede na smelost svoje odločitve mora Bolgarska iz umljivih vzrokov jako previdno postopati.

Socialistična zmaga na Bolgarskem.

Začetkom septembra so bile v bogatem industrijskem mestu Svilenu občinske volitve. Zmagala je socialistična stranka. Meščanske stranke so napele vse sile, da bi bili porazeni socialisti katerih geslo je bilo!

«Proti vojni — za mir za balkansko federacijo!»

Značilno za meščanske stranke je dejstvo da so se združili dosedaj veliki nasprotniki rusofili in germanofili, ki so pa vendar bili v manjšini.

Naši sodrugi imajo tedaj večino v mestnem zastopu. Izmed 20 mandatov je 13 socialističnih, 6 zveznih in 1 stambulovskičen.

PODLISTEK

Vojna pod zemljo.

V „Berliner Tageblattu“ opisuje B. Kellermann, eden najboljših nemških pisateljev, vojno pod zemljo s polaganjem in razstreljevanjem min, ki je pač ena najstrahotnejših metod moderne vojne. Kellermann piše:

V zemljo so zariti jarki, globoki, vijugasti žlebovi. Izpeljani so vse vprek po poljih in gozdovih, vaseh in pokopališčih, brez vsakega ozira. Pred jarki so žične ograje, nizke, plazeče grmičevje z železnimi trni. To železno grmičevje je ustvaril današnji človek. Ne prinaša sadov, ampak človek umrje v njem kakor muha v ščetinah onih rastlin, ki se hranijo z žuželkami. Med žičnimi ograjami žvižgajo sem in tje krogle iz pušk. Iz cevi strojnih pušk, ohlajenih z vodo, se usipajo sikajoči roji. Granata prihaja semkaj iz daljine daljave in poišče vse, kar živi. Več. še več. Cent težke mine se privale iz jarkov, tja čez v sovražnikove jarke. Ročne granate frče. Ali to še vedno ni vse! Mi, ki se bojujemo v zraku, na vodi, po snežnikih in v puščavi, mi se bojujemo danes tudi pod zemljo. Kjer se približujejo jarki drug drugemu pride tudi še vojna z minami. Dalje res več ni mogoče.

Vojna pionirjev je!

Mobilizacija na Grškem.

LYON, 27. (Kor.) »Nouveliste« poroča iz Marzelje:

Kapitani grških trgovskih ladij so dobili od grške vlade ukaz, da se morajo takoj vrniti v domovino in se postaviti vladi na razpolago.

Mirovno zborovanje na Rumunskem.

BUKAREST, 26. (Kor.) Včeraj je bilo v social. klubu veliko mirovno zborovanje, ki je sklenilo, da se mora nadaljevati boj za ohranitev neutralnosti, iz katere mora napraviti vlada pod sedanjimi okoliščinami pošteno in končno veljavno neutralnost.

Zemstvo in ruska vlada.

PETROGRAD, 27. (Kor.) »Rječ« piše: Vladno časopisje obsoja najostrejši kongres, ki ga je sklicalo zemstvo ter zahteva, da naj ga vlada prepove, ker je smatrati kongres za revolucionarni zbor s prevratnimi tendencami.

Prosti gališki okraj.

DUNAJ, 28. (Kor.) Redarstveno ravnateljstvo je izdalo razglas, ki naznanja, da je sedaj omogočen povratek v sledeče gališke okraje:

Tarnov, Rzeszov, Brzcow, Sauck, Dobromil Przevorsko, Jaroslav ter okraj Gorlice razen mesta Gorlice in občin Stromzowka, Luzna, Nieznojowe in Mszauka.

Nova komisija na Angleškem.

LONDON, 27. (Kor.) Reuterjev urad javlja: »Daily Chronicle« poroča, da je minister Asquith imenoval posebno kabinetno komisijo, ki ima rešiti vse vojne zadeve in koja bo nosila vso odgovornost vojnega vodstva. Sicer obstoja tudi že posebna »Dardanelska komisija«. Posle te komisije bo pa prevzela sedaj nova komisija, ki bo predstavljala neko kabinetno eksekutivo. V novi komisiji bodo ministri Asquith, Lord Kitchener, Loyd George in drugi.

Stavka južno walskih rudarjev.

LONDON, 27. (Kor.) Listi javljajo iz Cardiffa:

V rudnikih na južnem Walskem je izbruhnila nova stavka radi meznega znižanja. 15.000 rudarjev v Swansea hoče stavkati 4. okt., če ne ugođe njih meznih zahtev. Drugi rudarji se pritožujejo vsled priseljevanja španskih in portugalskih rudarjev.

Sedem drugih jam, je pa sklenilo, da da prej 14 dni odloga neorganiziranim delavcem, da se pridružijo strokovnim organizacijam.

Angleško-francosko posojilo.

LONDON, 27. (Kor.) Reuterjev urad javlja iz New Jorka:

Člani angleško-francoske finančne komisije so dosegli enotnost v posameznostih

Najprej so bili zadaj, gradili so hrvi, mostove, potem so prišli naprej, pa so ustvarili pristrešja, jarke, žične ograje. In končno so pričeli svojo vojno, po svojem posebnem načinu. Danes so čisto spredaj pri najprednejših in kjer pade vojak, tam pade pionir z njim.

Vražji fantje so in brez njih ne gre več. Ne moremo jih pogrešati, vsak jih ljubi in občuduje.

Torej pionirji, častniki in moštvo, pridejo in ogledujejo stvar. Ne odlašajo dolgo, kajti cinčanje in po njihovem okusu. Prično. Notri v zemljo! Najprej je luknja, potem vodnjak, predor. Čela nadstropja globoko. Po sestavljenih lestvah in po lestvah iz vrvi se pride dol. Potem gredo naprej, pod jarki in žičnimi ograjami. Od tukaj potem na desno in levo. Rov postaja večji. Vse polno predorov zbijejo v zemljo in rovi odžarevajo na vse strani. Galerije in hodniki vežejo rove pod zemljo. Tu doli v njihovi temi so nastali novi jarki. Krampi in lopate in svedri na zračni pritisk se zajedajo skozi prst in kamenje in pravi rudnik nastane.

»Tukaj in tam smo razstrelili mine«. Kdo razmišlja pri tem poročilu? Nihče. Kdo pozna strašno delo?

Tukaj pod zemljo ne slede za rudninami, slede za ljudmi, te hočejo zgrabiti od zdočaj, ker ne zadostuje, da jih le od zgoraj.

Težko in trdo je pionirjevo delo. Osem ur

posojila. Danes se odpeljejo v Chicago, da se posvetujejo z zapadnimi bankami.

Socialistična zveza v južni Afriki.

»Arbeiter - Ztg.« prinaša Reuterjevo vest, da je v južni Afriki del delavske stranke, ki se zavzema za mir, sklenil, da izstopi iz del. stranke in si ustanovi lastno socialistično zvezo.

Sibirsko žito.

PETROGRAD, 28. (Kor.) »Novoje Vremja« poroča:

V Sibiriji leži 500 milijonov pudov žita, ki radi preplav nikakor ne more priti na ruski trg. Edino železnico uporabljajo v vojne svrhe. Za položaj je jako značilno, da velja pud ovsu v Sibiriji 5 kopjejk, v Petrogradu se pa ne dobi niti za 3 rublje.

Pismo srbskega sodruga.

»Naše slovo«, glasilo ruske socialne demokracije, izhajajoče v Parizu, prinaša naslednje zasebno pismo sodruga Dašana Popoviča:

Sedaj sem v Nišu. Od začetku vojne izhaja tukaj naš list »Radničke novine«, ki ga urejam sam. Ko smo izdali nekaj števil po izbruhu vojne, nam je ustavila vlada list. Ko se je pa polegla panika in razburjenost prvih tednov, smo pričeli zopet izdajati list in izhaja sedaj nepretrgoma od lanskega oktobra. (Med tem je ustavila vlada zopet »Radničke novine«. Na mesto njih izdajajo sedaj srbski socialni demokratje »Budučnost«. Op. ur.)

Le težko si predstavljaš okoliščine, v katerih izhaja list. Ali trije veliki nagibi mi dajejo moč za delo.

Pred vsem je naš veliki socialistični ideal, ki zahteva od nas oster in neizprosni boj proti universalnemu barbarstvu kapitalističnega imperializma.

Drugič je smrt mojega najboljšega prijatelja Tučevića, ki me je zadela hujše nego smrt mojega ljubljenega brata, ki je tudi padel na bojišču. Tučević je bil mož, predstavljajoč največjo koncentracijsko silo v našem gibanju; njegova smrt najbridkejši udarec za vse naše gibanje. Obenem pa je vedna vzpodbuja k delu in in boju. Če se vračam po dnevnem delu v svojo samotno in temno izbo, mi prinaša misel olajšavo, da se mi je morda posrečilo, ustvariti še dobre na maščevalnem delu za smrt mojega velikega in nesrečnega prijatelja.

K temu prihaja še en moment. Naše delo rodi uspeh. Naš list čitajo v najširših krogih in ima resen vpliv. Sedaj med vojno, ko so vsi naši sodrugi na fronti ali v grobu, je dosegel naš list tako visoko naklado, kakršno je imel le v najboljših časih pred vojno. Še en dokaz: Cenzura je le še zaradi našega lista. Naš list je edini opozicionalni list v Srbiji in generalni štab protestira zaradi njega skoraj vsak dan pri vladi. To je obenem dokaz, da ne napravljamo tradicionalnim nazorom in goljufivim nacionalnim

prenaša neprestano prst in kamenje po mračnih rovih. Zgoraj, v svetlobi solca, strese zemljo in če vidi sovražnik nove nasipe zemlje, tedaj jih obstreljuje takoj z granatami. Ali pionir? No, pionir izvrši svojo dolžnost.

S kompasom in merskim trakom delajo tu doli. Gre za najmanjše kote. Naraščajo in padanje za metre, a tudi za pol metra. Vlaki z lesom pridrdrajo, pionirji vlačijo dan in noč les in brune skozi rove, da jih podpro, drugače ne rešujejo lepega dne nad njihovimi glavami. To bi bila lepa reč! Hodniki in galerije so dolgi dostikrat po več kilometrov. Ali nihče jih ne vidi, nihče ne pozna dela pionirjev.

To je delo tednov in mesecev, delo znoja, premišljenosti in poguma.

Kako je? Ali gradi tudi on, nasprotnik? Pionir prisluškuje doli v svoji noči. Pionir poluka vun, če ni nametane tukaj pri njem toliko zemlje, da zbujajo pozornost. Lije v potokih, vse dneve, in pionir napenja sluh: Da, njegove sesalke delujejo. Voda je udrla k njemu.

Seveda dela tudi on, Francoz. On je pričel in je mojster v teh stvarih.

Zvijahno in kar najbolj previdno vodijo to vojno pod zemljo, v temi, mnogo metrov pod rušo. Nekega dne, v nočni uri, ko pokajo zunaj puške in razsvetlujejo temo svetlobne krogle, v srečni minuti sliši, kako praska in strže tudi on.

namenom nobenih, absolutno nobenih koncesij.

Glede sedanje vojne smo vsi hrez izjeme njeni nasprotniki že od začetka. Na dan mobilizacije smo sklicali sejo centralnega odbora, ki se je je udeležil tudi naš nepozabni Tučević. Na tej seji smo izrekli naše temeljno naziranje o tej vojni.

A pri nas je odločevalo dejstvo, da je vojna med Srbijo in Avstro Ogrsko le majhen del, le predigra k evropski svetovni vojni, ki ni mogla imeti po našem najglobljejšem prepričanju drugačnega značaja nego imperialistične, kapitalistične vojne. Zaradi tega smo smatrali za največjo dolžnost, kot del velike socialistične delavske internacionale, da zastopimo za vso odločnost proti vojni. Nismo hoteli spraviti s svojim stališčem v internacionalo nesoglasja — oh, in naš sklep je prinesel proti naši volji nesoglasje, kajti glasovale so skoraj vse druge socialistične stranke za vojno.

To je bil za nas silen udarec, največji v našem življenju. Ali prav nič ni omajal našega stališča in tudi ne našega najglobljejšega prepričanja, da smo delali kakor socialisti. Pozneje so nastopili dogodki, ki so nas podkrepili v našem naziranju o vojni in čez nekaj mesecev smo izvedeli v naše največje veselje, da je del najboljših socialistov enakega naziranja.

Žal, da smo imeli le preveč prav. Ta vojna je vničila Srbijo. Ne, ni dovolj rečeno, da je naša dežela decimirana: Polovica, boljša polovica našega prebivalstva je vničena. Poleg izgub na bojišču smo imeli še velike izgube vsled begarju in drugih epidemij. Kar je imela Srbija dobrega in dragocenega tega ni več. Velika Srbija bo brez Srbov — ta stavek je postal pri nas popularen. Ljudstvo je trudno. In hrepenenje po miru je splošno. Ko je govoril Lapčević pred tremi meseci v skupščini za mir in balkansko federacijo, tedaj so molčali vsi in nihče ni oporekal njegovemu ostremu govoru. Lahko trdim, da ni izrekla ob tej priliki le naša stranka svojega najglobljejšega prepričanja in iskrene želje široke trpeče ljudske mase, temveč tudi skrita čuvstva vladajočih meščanskih krogov, ki so silno razočarani v svoji sovinstični politiki.

Vse sile v naši deželi, ki niso bile zrele le za vojno, temveč tudi za revolucijo, so sedaj vničene, in zdi se mi, da so ravno izgube naše stranke največje. Po tej vojni bo imela naša stranka brezdvomno velike mase za seboj. A mož ne bo imela: Onih trdnih, v socialističnem duhu vzgojenih sodrugov, ki so se borili s toliko ljubeznijo, vdanostjo in s tolikim uspehom za našo stvar — teh ni več. Vsi, s Tučevićem na čelu, počivajo v grobu in molče. Mi pa, kar nas je še živih, mi bomo nadaljevali njihov boj, čeprav z neozdravljivimi ranami v srcu.

Z bratskimi pozdravi Tvoj Dušan Popović.

ki prihaja od one strani, ki se je preril v tednih in mesecih do sem in ki poizkuša kakor mi, da zagradi sovražnika tudi od spodaj, ker ni dovolj le od zgoraj. Pionir, mož od temena do pete, on, ki razume svojo reč, ve natančno, kaj mora storiti. S svojimi tankimi ušesi posluša in pravi: Štirje metri so, šest metrov je. Ali je na desni, na levi, zgoraj ali spodaj, tenka ušesa je treba za to. Oficir leži v svojem pristrešju na deski in spi, tedaj zazvoni telefon: »Štirje metri so, zdi se mi, da je nad nami«. — »No, dobro«, pravi oficir, »pridem jutraj na vse zgodaj«.

Sedaj pa je treba odločno delati! Treba je delati in praskati, da oni ne zapazi, da smo ga slišali. Skoraj gotovo je, da je slišal tudi on nas, tudi on ima dober posluh. Veliki trenotek je prišel. Minute odločujejo. Razstrelivo prineso hitro. Vreče s peskom, cele gore takih vreč prineso skozi predor v rov. Pionirji smukajo semintje kakor podgane v temi, ali oni tam spredaj delajo dalje. Le markirajo delo, ali to morajo napraviti proketo spretno. Praskati in strgati morajo tako, čeprav le markirano, kakor da delajo resnično, kajti oni tam v sovražnikovem rovu je zviti kakor lisjak. Smejal se bo in dejal: »Sedaj le markirajo, a pet minut pred njimi razstrelim jaz, potem adijo pionirji, oficirji in možje«.

Kar najbolj natančno nagrmadijo zaboje z

„Reforme“ po § 14.

Vlada je izdala tri odredbe po § 14, ki jih nazivlja »reforme«. Te »reforme« pa niso nič drugega nego povišanje vseh teh pristojbin. Pravomočne postanejo 1. januarja 1916. Prinašale bodo na leto okolo 23 milijonov. Ker ni še vlada razglasila podrobnosti o pristojbinah, zato poročamo prihodnjič več o njih, za sedaj je naznanila le vsebino teh »reform«. Zanimivo je pa to: O preustrojitvi pristojbin je vlada predložila poslanski zbornici že 1. 1909 in 1911 dve predlogi. Ali čeprav so narasli vsled vojne vsi izdatki države, vendar ni povišala vlada teh pristojbin nad svojimi prvimi predlogi, temveč še zmanjšala. Leta 1911 je določal vladin predlog za dedščine v neposrednem sorodstvu 4 odstotne pristojbine, za dedščine bližnjih stranskih sorodnikov 15 in pol odstotne pristojbine in za druge oddaljene dedščine 21 odstotno pristojbino. Sedaj pa »reformira« te pristojbine takole: 3 in pol, 13 in 20 odstotkov. To so »reforme« za bogatine!

Glede sodnijskih pristojbin določa odredba, da bo treba odslej kolekovati v zasebnih tožbah vse vloge, zapisnike, priloge in razsodbe in sicer v vseh instancah.

TRST.

O zdravstvenih razmerah v Trstu. Kolere v Trstu ni več. Tako naznanjajo uradna poročila. Vse občinstvo se tega jako veseli. Saj je bil strah pred kolerično epidemijo prav velik. Zdravstveno stanje pri nas je bilo v zadnjem času vse drugo nego razveseljivo. Občinske in zdravniške oblasti pa so posegle vrnos z veliko energijo in z obširnimi ukrepi. V dolgih mesecih hude nevarnosti je vsak strah pred splošnimi epidemijami docela odpravljen. Vendar pa ne moremo zamolčati danes nekaj resnic glede razmer, ki povzročujejo, da imamo v Trstu skoraj vsako poletje nekaj slučajev kolere, ki zahtevajo vedno precejšnjo število žrtev. Mislimo namreč, da ni dovolj, ako se skušajo zatreti epidemični pojavi poletem, ko nastanejo. Potrebno je tudi, da se skuša odpraviti pravočasno vse one zle vzroke, ki omogočajo, da se pojavljajo vedno vsako leto nevarne epidemične bolezni. Naj omenimo predvsem, da bi želeli danes vedeti, kaj da je doslej fiktivnega storila ona posebna komisija, ki so jo ustanovili ob izbruhu kolere v Trstu in ki bi morala baje zanimati se predvsem za splošne higienične razmere v mestu. Ali je omenjena komisija sploh storila kaj? Higienične razmere v Trstu! Važno, dokaj poučno poglavje bi se dalo o tem napisati. Saj vemo vsi, da so v tem oziru razmere tako nepovoljne, da bi bilo nazadnje vsako še tako ostro grajanje še vse premilo in nezadostno. Vemo da ni sedanji trenotek najprilnejši za taka razpravljanja in da je sedaj zanimanje obrnjeno vse drugam nego na zdravstvene razmere doma. Pa se nam zdi vključ temu umestno opozoriti, da bode strah pred zopetnim pojavom kolere le tedaj popolnoma utemeljen, kadar se bode odstranilo vsaj na poglavitnejše higienične nepopolnosti. Naj omenimo samo tržaška stanovanja! Večinoma so takšne da se je naravnost čuditi, če niso doslej izbruhnile še vse hujše in obsežnejše epidemije. Ogledimo si samo delavska stanovanja v starem mestu, pa bomo imeli takoj pred očmi pravo sliko o skrbi

razstrelivom in jim nadevajo razstrelilne klobučke, ali med tem nadaljujejo brez odmora prasketanje in strganje, in on, ki to dela, mora biti umetnik, drugače je delo pokvarjeno. Hitro, hitro!

Pionirji čepe v mračnem rovu. Vreče s peskom prekladajo z mrzlično naglico iz rok v roke. Razstrelivo je treba vzdati in pred njim napraviti meter debel nasip. drugače vniči razstrelivo naš rov in ne bi šlo kvišku. Vreče prekladajo vse hitreje, znoj lije v potokih čez obraze pionirjev. Mož za možem izčrpa zadnje sile! Najp. ednejši dela kakor obseden, močan in spreten mora biti in gradi zid. Hitrejšje, vse hitrejšje naj gre delo od rok. Ne čuti več rok. Ko skonča, potem: Nazaj! Varno razpredejo vodilno žico, pionirji se razprše v ozadje, hitro, hitro! In oficir, oficir pionirjev, pravi sivim možem v strelskem jarku: »Torej, sedaj poč. Pozor! Čez tri minute razstrele«. Sivi možje izginejo v pristrešjih in skrijejo glave.

Tla se zazibljejo, mina zleti v zrak! Raztega zemljo tla se se odpro in kamenje in prst divjata na stotine metrov visoko. Vulkan bljuje! Steber dima in prahu se vzdiguje temen in siv tako visoko kakor cerkveni stolp. Med dimom pa kolebajo v zraku vreče s peskom in frgotajo deli oblek, ki jih je odtrgal zračni pritisk od teles. »Pozor!« Sedaj pada vse. Kamenje udarja na jarke.

javnih faktorjev za ljudsko zdravje. Večje zane-marjenosti si ne moremo misliti. Sicer se je o tem vprašanju že mnogo pisalo, ali danes mislimo, da bi moment zelo ugoden, za rešiti končno povoljno stanovanjska vprašanja. Prej se je o tem mnogo pisalo in govorilo, ničesar pa storilo. Vemo tudi iz katerih razlogov. Ali danes bi bilo menda vse lažje napraviti tem skandaloznim koncem. Evo naše mnenje: V Trstu imamo mnogo stanovanj, mnogo lepih in udobnih, še več grdih in skrajno nezdravih. Danes je mnogo stanovanj praznih, toda prazna niso grda in nezdrava stanovanja.

Prazna so lepa in udobna stanovanja. Ali ne bi bilo pa boljše in umestnejše, da bi bila narobe zasedena zdrava in odgovarjajoča stanovanja? Naše mnenje je, da bi bilo vsem koristno, ako bi se izkoristilo sedanji moment, da se končno uredi in izboljša klaverno razmere v našem mestu in da se tako odstrani vse one nepopolnosti, ki omogočujejo, da se pojavljajo neprenehoma nevarne epidemične bolezni. Javni faktorji, občinske oblasti in gospodarske korporacije naj vzamejo v resen pretres naše mnenje, ki odgovarja želji prebivalstva obsojenega živeti v nezdravih stanovanjih.

Prekrstitev mestne šole. Cesarski komisar je odredil, da se ima odslej mestna ljudska šola v »Felice Venezian« imenovati »Ljudska in mestna šola starega mesta«.

Vzorci c. kr. armadi na bojišču, se pod znanimi pogoji lahko pošiljajo tudi na sledeče vojnopoštne številke: 12, 15, 19, 30, 33, 52, 57, 84, 111, 112, 127, 128, 137, 209, 501, 502, 503.

Mestna zastavljalnica daje na dražbo »dragocene« predmete, ki so bili zastavljeni meseca januarja 1914. na zeleni listek, in sicer od št. 3900 do št. 8400.

Teatro „Minimo“. Tudi včeraj so imeli pridni igralci tega gledališča prav lep uspeh.

Bilo je navzočega mnogo ljudstva, ki je vsem igralcem veliko ploskalo. Danes zopet predstava.

Teatro „Famigliare“. Ugajal je zelo tudi včerašnji spored. Mnogo ljudstva in mnogo ploskanja. Danes predstava.

Uro mu je odnesel. Gostilničar Josip Kranjc je šel včeraj v Kinematograf na Acquadotto. Zabaval se je izvrstno, kajti slike so bile zares zanimive. Medtem ko se je pa on zanimal za slike se je drugi zanimal zanj in za njegovo zlato uro. Nepoznani uzmovik mu je namreč neopaženo odnesel uro iz žepa. Nesrečnemu gostilničarju ni ostalo drugega nego naznaniti slučaj na redarstveni urad.

Dopisi.

Ali še vedno dežuje kamenje in deske in dim je še neprodiren: Ali že so sivi možje iz jarkov, že tam spredaj! In preden se še poleže dim, že sede v livniku, ki ga je napravila mina in ki je velik kakor cirkuško pozorišče. Vse je bilo pripravljeno, samo prežali so. Vse je bilo pripravljeno, puške, municija, ročne granate, strojne puške. In s sivimi so prišli obenem tudi pionirji z vrečami s peskom in prično graditi kakor mravlje: Nasipe, obrambne ščite in zasilna pristrešja. Sedaj naj pride! In že delajo zopet zadaj, da izgrebejo zakop k novi trdnjavi. »Pridobili smo dvajset metrov, trideset metrov, izboljšali smo naše stališče, razdrli smo njegov podzemeljski rov«.

In v časopisju je notica: »Tukaj in tam smo razstrelili mino«. Ali nihče ne ve, koliko dela je to, koliko zvijače in poguma je treba.

To je vojna pod zemljo, najnovejšega, najstrašnejša! Noč in dan grebejo in rijejo. Mina zleti v zrak na tem ali onem kraju fronte. Rov izkopljejo prav pod sovražnikove jarke in jarek zleti v zrak z vsem, kar je notri z ljudmi, municijo, kuhinjskim orodjem in orožjem.

Za naskok pripravljajo rove, ki zlete v zrak ono sekundo, ko je treba.

Gorje pa, če sovražnik prvi razstreli, eno samo minuto prej: Oficir in pionir, izkopala sta si grob.

Fuma, Martin, Milko in Paškval; Stihovič Ivan, Marija, Antonija, Ivan — vsi iz Golaša v Istri. Drandič Josipina, Boža, Paškval, Marija, Ana in Fuma; Berkano Martin, Angel, Miha in Marija iz Krmet-a v Istri.

V Voitsberg-u žive: Stebel Emilija in Marija; Cavini Carmen — vsi iz Trsta; Wohlfart Pavla in Leopold iz Zagreba; Rollinger Marija, Kellner Ana iz Pulja; Drioli Natalina iz Isole; Montanari Amalija, Tachaner Siegfried iz Trsta; Sall Roža iz Pulja; Solazzi Antonia, Dovernil Justina, Hendrieli Just, Pirini C. in Mlaker Virginija iz Trsta.

V občini Moravski Karlov (Mährisch Karlsdorf) se nahajajo sledeči begunci: vdova Krm-potič Antonija iz Marčane; Viškovič Marija iz Barbane; Borges Remidija, Lukašič Marija, Ana, Josip, Ivan, Fuma, Kata in ded Marko; Sankovič Marija in Ana — vsi iz Marčane; Zudit Marija, Kliba Miha iz Pinežiča, Kliba Lucija iz Filipane; Sankovič Kata, Magdalena, Ivan in Anton; Sankovič Kata, Mate, Martin, Ivan in Anton iz Rinežiča; Deprato Marija in Terezija iz Marčane; Lukon Marija, Marija, Daniek, Vitomir in Ivan iz Stirjana; Radolovič Kata, Ana in Ivan; Radolovič Anton, Marija, Ana, Ana, Leon, Ivan in Anton, Viškovič Marija, Marija, Anton, Marija, Mana, Marica; Marko in Fuma — vsi iz Marčane.

V Weissnasser, pošta Moravski Karlovu, žive: Peruško Andrej, Foška, Foška, Jurij, Frane, Marija, Ivana in Milka — vsi iz Peruška v Krnici — Istra.

Podrobnejše podatke daje župnik Rihard Dostal, tolmač za begunce v Moravskem Karlovu.

Gorica.

Hude dneve smo imeli pretekli teden v Gorici in okolici. Italijani, ki so nas nekaj časa pustili pri miru, so nas začeli zopet nadlegovati z granatami. V poudeljek 20. t. m. so obstreljevali ulico novega mosta (Stražice). Šrapnel za šrapnelom se je razpočil nad košatim kostanjem drevoredom, ki je najlepši v Gorici.

V sredo, dne 22. t. m. so pa obstreljevali Placuto z vsemi kalibri. Granate in šrapneli so frčali iz bližnje Grojne in treskali na strehe, na trg in v vrtove. Najbolj je trpela še Scalettarjeva hiša, kamor so treščile dve 24 cm granati in dva šrapnela. Neka mlada žena je šla ravno po vodu k vodnjaku, ki stoji sredi Placute v senci štirih kostanjev, ko se ravno nad njo razpoči šrapnel in jo težko rani, tako da je kmalu nato umrla. Ranjenih je bilo tudi nekaj drugih oseb, a ne težko.

Zadnje čase se Goričani polagoma zopet vračajo, zadnje streljanje pa jih hode gotovo zopet pregnalo iz Gorice. Veliko tistih, ki so imeli namen, povrtni se v Gorico v kratkem, bodo pač še za nekaj časa počakali.

Letina v goriški okolici je zelo dobra. Kmetje (po večini kmetice) spravljajo prav pridno svoje pridelke v kljub nevarnostim, ki jim prete.

Goriške begunce iz Lipnice na Štajerskem so po poročilu „Slovenca“ poslali v Radbor na Češko. 124: so iz krajev Kanal, Morsko, Bodrež, torej sami Kanalci. Med njimi so tudi že stari judje po 76, 77, let. V Obeehollabrunn so jih poslali 166: iz krajev Zagomila, Podbrdo, Deskle, iz Kanala in Morskega, torej tudi skoro sam Kanalci, največ jih je iz Deskel, med begunci so starci od 70 do 80 let. V Beranu so jih poslali 125: iz krajev Kanal, Morsko, Bodrež, Opatjeselo in Sela. V Belovodu na Češko so jih poslali 70: iz krajev Gorica, Barbana, Kanal, Morsko, Bodrež in nekaj iz Dalmacije. V Bakovo na Češko jih je odšlo 30: iz krajev Opatjeselo, Libušnje, Doberdob, Bovec, Sv. Lucija, Devin. Trst. V Melk jih je odšlo 168 iz krajev: Sv. Martin na Krasu, Vrh, Rubije, Sovodnje, Gabrije, Morsko, Deskle, Kanal, Bodrež Oglej.

Čitajte in razširjajte „ZARJO“.

Naslovi primorskih in istrskih beguncev.

V Lesnici, okraj Zabreh na Moravskem žive: Cetina Mate, Mara in Martin z ženo ter 6 otroki; Krajcar Marija s 6 otroki — vsi iz Filipane pri Vodnjana v Istri;

V Lukach, okraj Iglava na Moravskem žive: Jurman Marija, Vit, Marija, Ivana, Marija, Marija, in Martin: Tonkič Antonija, Marija, Ivan, Anton

Pozor!

V najkrajšem času izide brošura:
Koliko dobe družine vpoklicanih?

1. Koliko dobe družine;
2. „ „ invalidi;
3. „ „ ostali po padlem vojak.

Brošura se bo prodajala po tobakarnah, knjigarnah in pri kolporterjih v Trstu in na deželi po **20** h iztis.

Prodajalci dobe 15% popusta.

Kdor želi dobiti brošuro v razprodajo naj takoj naroči število iztisov, ki želi imeti.

Manj ko 10 iztisov se po pošti ne pošilja brez priloženega zneska in poštnih stroškov.

Uprava „Zarje“.

Kavarna „UNIONE“

Trst

Ulica Caserma in ulica Carintia.

Napitnina je odpravljena.

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

GOSTILNA „DELAVSKI DOM“

TRST, ul. Madonnina 15.

Dobra kuhinja. Izvrstna vina in pivo.

Vsak dan zajutrak: Guljaš in vampi

Raznovrstna mrzla jedila.

OBEDI PO ZMERNIH CENAH.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani

P. Z. Z O. Z.

vsprejema hranilne vloge na knjižice in jih obrestuje po

5%

POSOJILA: na menice, na zadolžnice, na lombard, na hipoteke itd.

Najkulantnejši pogoji.

Pisarna v Ljubljani, Cesarja Franc Jožefa c. št. 5.

Pri nakupu obuval

priporočamo domači izdelek tovarne

PETER KOZINA & K.

Tržič-Gorenjsko

Zaloga na debelo in drobno

V LJUBLJANI

na Bregu poleg št. Jakobskega mostu.

Cenik se pošilja brezplačno.

